

at være i det Sydøst. Hjørne og muuret med Kampe Steen. intet er funden i Højen, intet er heller eftersøgt, da Indgangen faldt ned, og tillukte sig selv – Andre Oldsager er endnu ikke opdaget i *Ladding Sabroe og Faarup* Sogne:

Skjoldteft d. 18de Jul 1808.

underdanigst
C.E. Birch

VESTER LISBJERG HERRED

Grundfør og Spørring sogne

VI.20

Underdanig og Ærbødigst *Promemoria!*

I Andledning af den høje *Respective Commissions* Skrivelse under 18de Martij d: A: maa jeg underdanig og ærbødigst indmelde, at i mine Sogne ikke flere Oldsager ere mig bevidste end følgende; –

Grundføer Sogns Kirke, som tilhører Proprietairen Hr *Sommer* (1) paa *Haraldslund*, har 1 Kirkeklokke (2), som er den eeneste, paa hvilken nedsaaende Indskrift findes: –

ΧΘΩΝ . ΑΙΩΘ . ΑΙΩΘ . ΙΩΘΘ . Μ . Θ . ΙΙ .
ΙΕΡΗ . ΠΘ .

I *Spørring* Sogn findes i Kirken, som tilhører *Universiteter* i *Kiøbenhavn* et Røgelsekar (3) uden Aarstal af Malm i følgende Form: det bestaaer af 3 Stykker, som holdes sammen af 3de tynde Iernstenger, som ere i 2de Led hver; – den nederste Deel af Røgelsekarret er 8te kantet med et lidet rundt Hul i Bunden; – det mellemste Stykke ligner et Taarn af 3 *Etager* ligeledes 8te kantet; den 2^{den} *Etage* bestaaer af 16 langagtigt 4te kantede Huller; den 3^{die} *Etage* bestaaer af 5 Huller dannede i langagtige Hierter og 5 runde smaa Huller imellem hver Hierte og 3 *Ditto* over hver; Det hele ender sig med en Spids, hvori et lidet rundt Hul. I de 3 Iernkiedder er i øverste Ende fæstet et rundt 8te kantet Dæssel med et lidet rundt Hul. –

Grundføer d: 11te Novbr: 1808. –

Underdanig og Ærbødigst
C.W. Brink. –

Sognepræst for *Grundføer*
og *Spørring* Menighedder

1. Forpagter Sejer Christian Sommer, ejede Haraldslund 1809-12.
2. DK, Århus amt s. 1666, afbildet s. 1667. Klokken findes ikke mere.
3. *Samme*, s. 1681.

Søften og Folby sogne

VI.37

Underdanigst Pro Memoria!

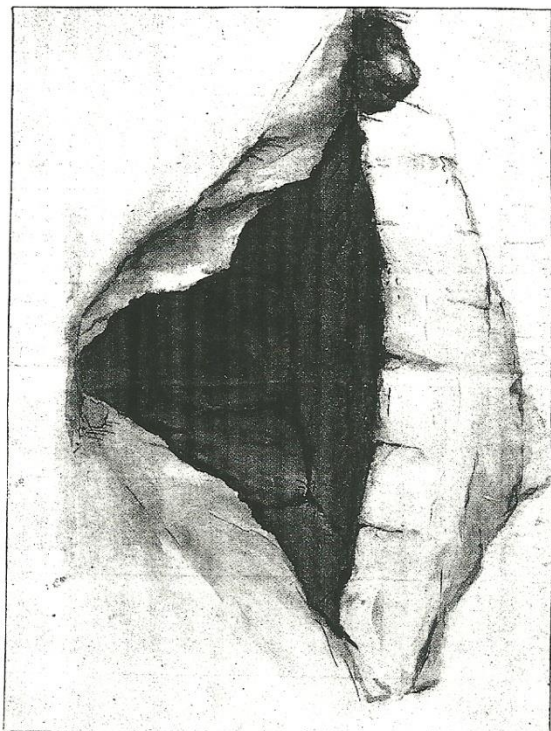
Efter den høje Commissions gunstige Opfordring af 18de Martij h: a: giver jeg mig den underdanige Frjhed, at gøre Anmældelse om det ubetydelige, der af *Oldsager* findes i min betroede Embedskreds.

Hverken i Kirkerne, paa Alterne, eller andensteds har jeg kunnet finde noget, der fortjener videre Omtale; da begge mine Sogners Kirker ere saare simple, og uden ringeste Prydelse. Det eeneste jeg af Kirkens Embedsbøger har kunnet opsamle, er: en Fortegnelse paa alle de i Sognekaldet værende Præster siden *Reformationen*. – Men da nu saadan Efterretning ikke henhører til dem, der i den høje Commissions Promemoria ere anmærket, forbeholder jeg mig paa nærmere Opfordring, at fremlægge den. – Af Oldsager findes i *Zeuthen & Foelbye* Sogne, følgende:

1. – Omtrent 50 Skridt, Østen for *Zeuthen* Bye, findes en Høj, hvor formodentlig et Offersted har været. – Den kaldes af Bønderne *lynovnen* – Pladsen er aflag, indfattet af temmelig store Stene. Der skal i Fortiden have været dobbelt Rad af Stene uden om Pladsen, hvilke, i senere Aar, ere tildeels bortførte. – Aabningen paa Ovnen selv, er mod Østen, og dens Dannelse er følgende: Paa 6 opretstaaende Stene hviler en større, i Bunden ligger en flad Steen. Indvendig er Ovnen saa lav, at jttet Menneske kan staae der. Ved at støde paa Bundstenen med en Stok, høres en huul Lyd, som om der var et tomt Rum neden under den.

De opretstaaende Stenes Størrelse er $2\frac{3}{4}$ All i Højde og Bredde. Den øverste eller Dækket, som hviler paa disse, er $3\frac{1}{2}$ Allen breed 3 Allen lang, 1 All: 3 Tomer tyk. – For at gøre denne min Indberetning mere tydelig, har jeg besørget tvende hosfølgende Tegninger over denne Høj [se side 316-17]. Den co-leurte forestiller Højens og Ovnen's udvendige Form; den anden *præsenterer* Ovnen's indvendige Dannelse. Begge Tegninger ere forfærdigede af HE^r *Connector Taubers* (1) Stiftsøn HE^r *Christian Jensen* i *Åarhus* (2). –

2 – Af *mærkverdige Steder*, findes i mit *Annex-Sogn* /:*Foelbye*/: eet, der endnu har lidet af sit gamle Udseende, og er i Historien bekjendt, *Niels Ebbe-sens* Herresede, der af alle nyere kaldes *Nørreitis* ved *Randers* (3).

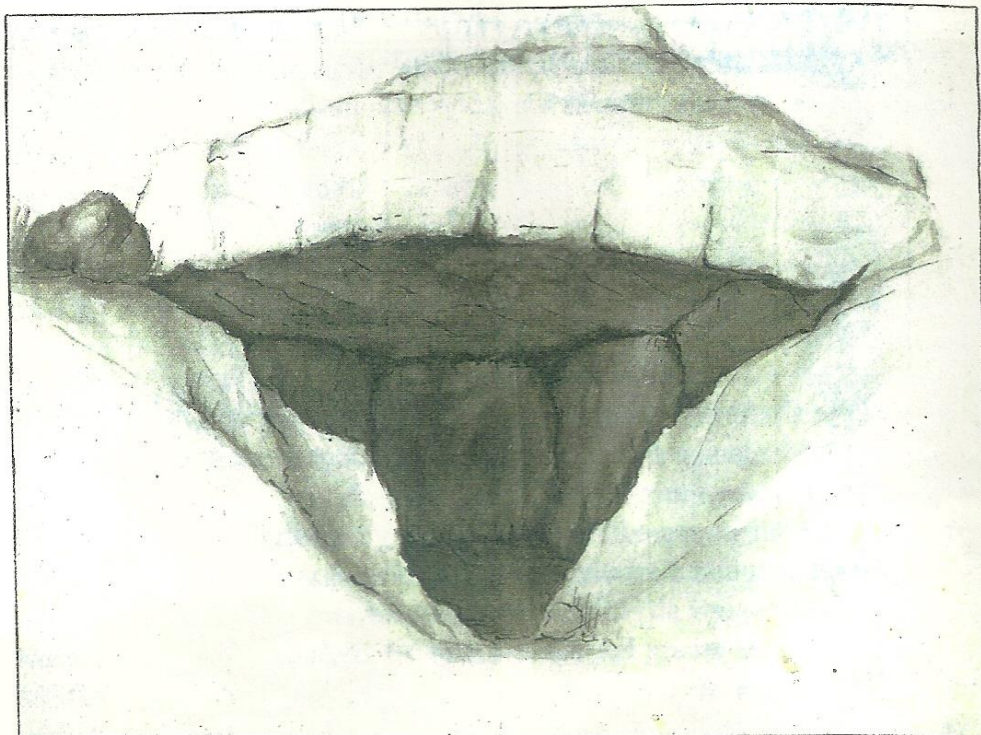
en Jyndov med 1 på 6 ved Zeuthen By, Vester Lisbjerg Hered, Århus Amt.

Paa Provinciaalkortet over *Århus* Amt, er denne Gaard benævnet: *Riis Hovgaard*, hvilket Navn den i de sidste Aar har havt. – Vel findes ikke een eneste *Inscription* paa Steen, Mure eller andet; thi Bygningerne selv have gandske tabt deres hæderlige Udseende, og ere nu omdannede til højst simple Bondeboeliger; da 2 Gaardmænd boe nu der – men, som Bygningerne selv intet have beholdt af deres ældgamle Anseelse, saa synes dog Belliggenheden endnu at minde os om den store Mand, der eengang havde her sit Sæde. – Om, og ved Gaarden, især ved dens nordlige Side findes endnu Volde *circa* 4 All: høje, der i de sidste 8 Aar ere betydeligen formindskede. Man pløjer dem, og derved sløjfes de inneret meere. – Løbegrave sees endnu udtørrede, tæt østen om Gaarden, og disse meget dybe.

Gaarden ligger ved Foden af saare høje Bakker; inden i *Riis* Skov, der tilhører Grevskabet *Frijsenborg*. Kongevejen mellem *Schanderborg* og *Randers* gaar $\frac{1}{8}$ Mil nær denne Skov. – Endnu sees noget af en Broelægning som fra en Herregård, ud fra Gaarden ind i Skoven. – Den betydelige Foran-

Høi med Jyndovn ved Zeuthen By, Vest-Lisbjerg Herred, Århus Amt.

en Jynovn med 1 på 6 ved Zeuthen By, Vester Liisberg Hered, Aarhuus Amt.

Paa Provincialkortet over *Aarhuus* Amt, er denne Gaard benævnet: *Riis Hovgaard*, hvilket Navn den i de sidste Aar har havt. – Vel findes ikke een eneste *Inscription* paa Steen, Mure eller andet; thi Bygningerne selv have gandske tabt deres hæderlige Udseende, og ere nu omdannede til højstsimple Bondeboeliger, da 2 Gaardmænd boe nu der – men, som Bygningerne selv intet have beholdt af deres ældgamle Anseelse, saa synes dog Beliggenheden endnu at minde os om den store Mand, der eengang havde her sit Sæde. – Om, og ved Gaarden, især ved dens nordlige Side findes endnu Volde *circa* 4 All: høje, der i de sidste 8 Aar ere betydeligen formindskede. Man pløjer dem, og derved sløjfes de immer meere. – Løbegrave sees endnu udtørrede, tæt østen om Gaarden, og disse meget dybe.

Gaarden ligger ved Foden af saare høje Bakker; inden i *Riis* Skov, der tilhører Grevskabet *Frijsenborg*. Kongevejen mellem *Schanderborg* og *Randers* gaar $\frac{1}{8}$ Miil nær denne Skov. – Endnu sees noget af en Broelægning som fra en Herregaard, ud fra Gaarden jnd i Skoven. – Den betydelige Foran-

dring dette Sted er underkastet, har gjort det for saavidt ukjendeligt, at man alleene fra Voldene og Løbegravene skal slutte sig til dets forrige Glands.

En gammel og svær Eeg (4) staaer tæt ved Gaarden, den mange ville betragte som *Ebbesens* Efterladte, men, om de ej, ved denne Forestilling, gaae uden for de, i Henseende til Eegens Ælde, afpælede Grændser, vover jeg ikke at afgjøre. Saa meget er vist – Stedets heele Beliggenhed synes at kunne give Tanken om Dannemarks Befrier nye Næring, og man dvæler derfor gjerne ved hans Hytte. –

Zeuthen Præstegaard ved *Aarhus*

d: 16de Dec^{br} 1808 :/:

underdanigst

O:A: Secher

Sognepræst for *Zeuthen*

og *Foelbye* –

p: t: Provst i Sabroe & Westerliisberg Herreder

1. Emmanuel Tauber (1776-1847), var 1805-11 konrektor ved Aarhus Katedralskole, derefter rektor ved Aalborg Katedralskole. *Dansk Biografisk Leksikon*, 1. udg., XXIII, s. 356-357.
2. Tegningerne er af Nyerup fejlagtigt blevet nummereret VI.38 i stedet for VI.37.
3. En lidt anderledes formuleret beretning "Et bekjendt Sted i Riis Bye" indførte O.A. Secher i Folby sogns ministerialbog, se H. Ellekilde: Folkesagnene om Niels Ebbesens Hjemsted. *Aarhus Stifts Aarbøger* XXXIII, 1940, s. 60 m. henv.
4. Se side 313, note 5.

Disse sider er fra: Danske præsters indberetninger til Oldsagskommissionen af 1807

Nord-og Østjylland

Redigeret af Christian Adamsen og Vivi Jensen

Wormianum. Højbjerg 1996

Hoi med Jyndovn ved Zeuthen By, Vester-Lisbjerg Herred, Aarhuus Amt.